

DESCOPERIRI MONETARE ANTICE ÎN ȚARA ZĂRANDULUI¹

1. *Ineu*, jud. Arad. O monedă dacică de argint ce se încadrează stilistic celei de a doua serii de emisii monetare dacice a fost aflată în anul 1967 pe malul stîng al Crișului Alb, în perimetrul orașului. $G = 14$; $G = 25$. Colecția Liceului din Ineu. Informație prof. Ion Diaconescu, Ineu² (pl. I/1).

2—3. *Șilindia-Satul Mic*, jud. Arad. Pe lângă cele 729 de monede³ ale tezaurului dacic din sec. III î.e.n.⁴, descoperit în 1967, în anii din urmă au mai fost aflate de locuitori alte două piese, ambele avînd $G = 14,5$ și $D = 26$. Colecția Liceului din Ineu. Informație Vasile Frențiu, Ineu (pl. I/2—3).

4—12. *Feniș*, jud. Arad. Pe lângă cele 130 de piese ale tezaurului dacic⁵ de la sfîrșitul secolului II î.e.n. (încadrate celei de a treia serii de emisii monetare), descoperit în 1966, recent au mai fost identificate (fiind aflate în posesia mai multor locuitori ai satelor dimprejur) alte nouă monede pe care le încadrăm catalogului tezaurului publicat, alăturîndu-le grupelor și variantelor, numărul de ordine din paranteză desemnînd piesa din tezaur cu care se aseamănă sau se identică:

4. Se încadrează în grupa VI, varianta A (nr. 13, 18) a tipului general. $G = 7$; $D = 30$; $C = 4$. Colecția Șt. Cosma, Feniș (pl. I/4).

5. Se încadrează în grupa VI, varianta F (nr. 53). $G = 7$; $D = 28$; $C = 3,5$. Colecția Dr. Pavel Iva, Rădești-Almaș, jud. Arad (pl. I/5).

6. Se încadrează în grupa VII, varianta B (nr. 78, 79). $G = 7$; $D = 31$; $C = 3$. Colecția Dr. Pavel Iva (pl. I/6).

¹ În lucrarea de față folosim următoarele abreviațiuni: G = greutate în grame; D = diametrul în milimetri; C = curbura pieselor scyphate.

² Tot în această colecție numismatică se păstrează două falsuri: al unei monede de la Filip al II-lea și al unui denar republican roman. În colecția numismatică a Muzeului din Beliu (jud. Arad) se păstrează un alt fals, executat după un șkel de la Iuda Macca Bacus (143—135 î.e.n.). Tipul Head, p. 806—807, fig. 355. Aceste trei piese aparțin unei descoperiri monetare făcute în anii din urmă la Arad, în cartierul Mureșel. Informație prof. Gheorghe Gabor (Ineu) și Emil Lăzureanu (Beliu).

³ E. Dörner, *Urme ale culturii materiale dacice pe teritoriul arădan*, Timișoara, 1968, p. 6, nota 9; Fl. Dudaș, *Repertoriul arheologic al Țării Zărandului în lumina ultimelor descoperiri*, în *RevMuz*, 4, 1970, p. 357.

⁴ E. Chirilă, N. Chidioșan, I. Ordentlich, N. Kiss, *Der Münzhort von Șilindia*, Oradea, 1972.

⁵ E. Chirilă, I. Ordentlich, N. Chidioșan, *Tezaurul de monede dace de la Feniș*, Oradea, 1967; E. Chirilă și colab., *Descoperiri monetare antice din Transilvania (IV)*, în *StCom*, 14, 1969, p. 283. Pe lângă stabilirea tipului general, fixîndu-se drept criteriu general aversul monedelor, piesele tezaurului au fost încadrate în zece grupe (I—X), stabilîndu-se în cadrul unora dintre acestea una sau mai multe variante.

7. Se încadrează grupei VII, varianta C (nr. 80). $G = 9$; $D = 29$; $C = 3$. Colecția Dr. Pavel Iva (pl. I/7).

8. Se încadrează în grupa VIII, varianta D (nr. 105). $G = 7$; $D = 29$; $C = 3$. Colecția Dr. Pavel Iva (pl. I/8).

9. Se încadrează în grupa IX, varianta A (nr. 115). $G = 8$; $D = 28$; $C = 3,5$. Colecția ing. V. Palicică, Sebiș, jud. Arad (pl. I/9).

10. Se încadrează grupei IX, varianta C (nr. 119, 120). $G = 7$; $D = 28$; $C = 4$. Colecția ing. V. Palicică (pl. I/10).

11. Se încadrează grupei IX, varianta C (nr. 120). $G = 7$; $D = 31$; $C = 3,5$. Colecția ing. V. Palicică (pl. I/11).

12. Se încadrează grupei X (nr. 123). $G = 7,5$; $D = 31$. Colecția Dr. Pavel Iva (pl. II/12).

13—14. *Almaș*, jud. Arad. După publicarea⁶ celor 17 monede ale tezaurului aflat în 1964, corelat și integrat ulterior clasificării tezaurului de la Feniș⁷, au mai fost aflate în localitate alte două piese pe care le încadrăm identic:

13. Se alătură grupei VII, varianta C (nr. 80). $G = 7,5$; $D = 25$; $C = 3$. Colecția Filip Leonaș, Gurahonț, jud. Arad (pl. II/13).

14. Se alătură grupei VIII, varianta D (nr. 105). $G = 7,5$; $D = 25$; $C = 3$. Colecția Filip Leonaș (pl. II/14).

15—19. *Dieci*, jud. Arad. În primăvara anului 1969, cu prilejul destelenirii terenului în partea de hotar „Măgurănești“, a fost aflat de către localnici un tezaur din care au fost recuperate 5 monede emise de orașele Apollonia și Dyrrhachium:

15. Monedă dyrrhachiană Nikyllou-Kerdon; M, 325. $G = 3$; $D = 23$. Colecția Ion Diaconescu, Ineu (pl. II/15).

16. Monedă din *Apollonia* Soteles-Zenophantou; M, 79. $G = 2,8$; $D = 21$. Colecția Gheorghe Cavala, Dieci, jud. Arad (pl. II/16).

15. Monedă dyrrhachiană Nikyllou-Kerdon; M, 335. $G = 3$; $D = 23$. Colecția ing. V. Palicică (pl. II/17).

18—19. Monede dyrrhachiene Asklapou-Philotas; M, 147. $G = 3,5$; $D = 23$ și $G = 4$; $D = 21$. Colecția Gheorghe Cavala și Dr. Pavel Iva (pl. II/18—19).

20. *Moroda*, jud. Arad. Denar⁸ emis de Marcus Opimius la Roma între 99—95 î.e.n.; Gr, 1137. $G = 4$; $D = 17—18$ (pl. II/20).

21. *Ineu*, jud. Arad. Denar de la Antoninus Pius. 161 e.n.; Coh, II, nr. 164. $G = 3,3$; $D = 19$. Colecția E. Pădureanu, Arad (pl. II/21).

22. *Gurahonț*, jud. Arad. Denar de la Nero, 54—68 e.n.; Coh, I, 121. Colecția Liceului din Gurahonț. Informație prof. T. Filip, Gurahonț (pl. II/22).

23. *Gurahonț*, jud. Arad. Denar de la Traian, 112—117 e.n.; Coh, II, 276. $G = 3,9$; $D = 25$. Colecția Liceului din Gurahonț. Informație prof. T. Filip (pl. II/23).

FLORIAN DUDAȘ

⁶ E. Chirilă, N. Chidioșan, *Tezaurul de monede dace de la Almaș*, în *ActaMN*, II, 1965, p. 111.

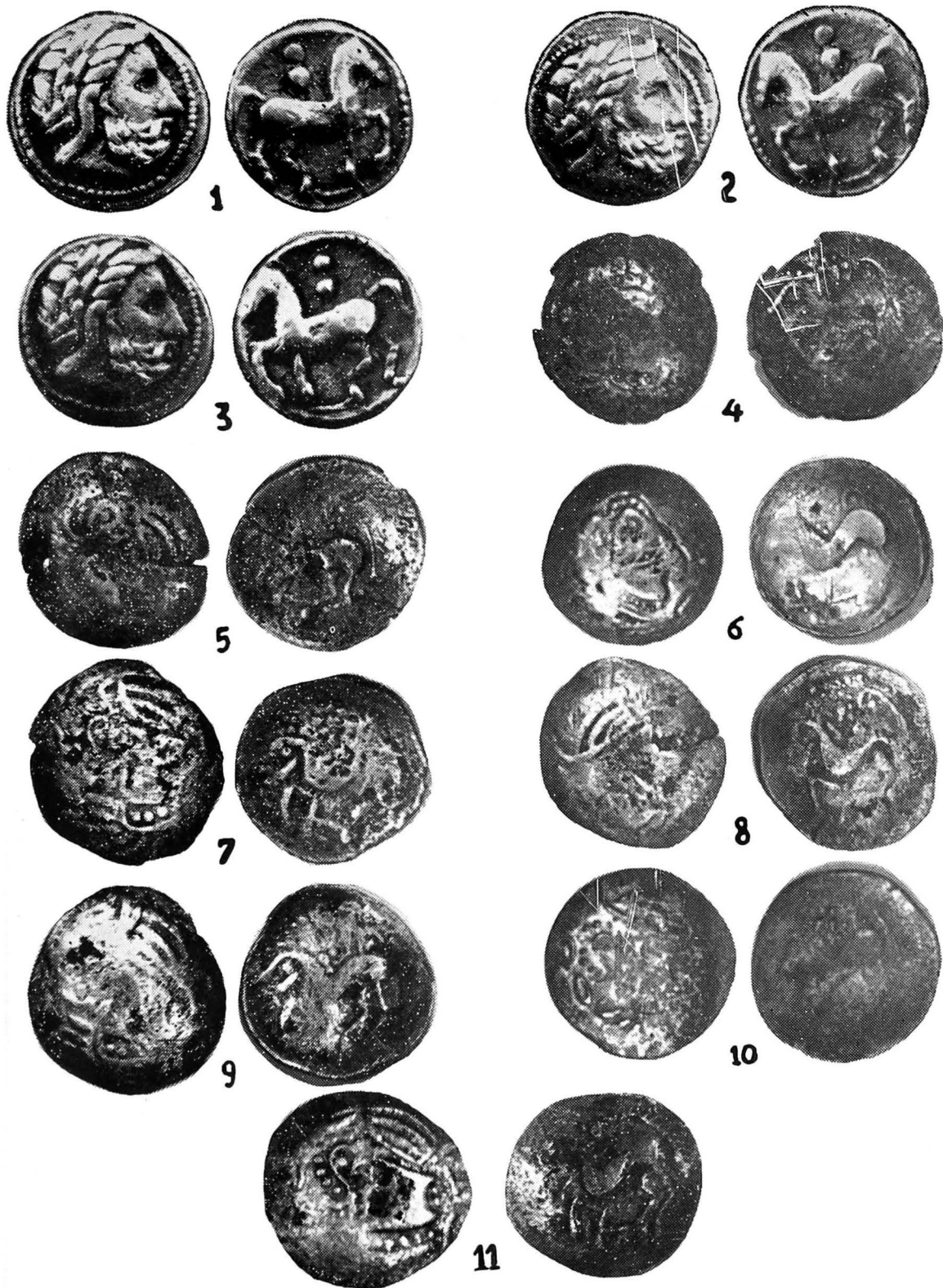
⁷ E. Chirilă, I. Ordentlich, N. Chidioșan, *op. cit.*, p. 16 sq.

⁸ Piesa a fost aflată în 1955 pe malul riului Cigher și face parte din cel de-al treilea tezaur descoperit aici. El a fost recent publicat, vezi E. Chirilă—S. Dumitrașcu—D. Mălăescu, *Descoperiri monetare antice în Transilvania* (VI), în *Apulum*, IX, 1971, p. 171.

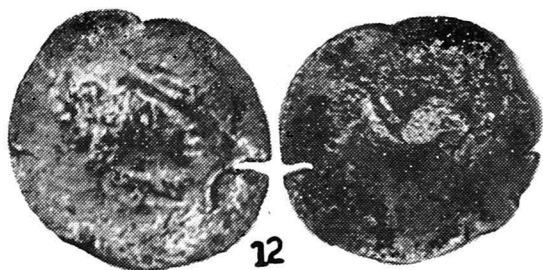
DÉCOUVERTES DES MONNAIES ANTIQUES DANS LE PAYS DE ZĂRAND

(Résumé)

On publie quelques découvertes de monnaies antiques de Zărand (en Transylvanie): une monnaie dace de Ineu, deux monnaies daces du trésor de Șilindia, neuf monnaies daces du trésor de Feniș, deux monnaies daces du trésor de Almaș, trois monnaies dyrrhachiennes et deux d'Apollonie du trésor de Dieci, un denier républicain (de Moroda), un denier d'Antonin le Pieux (Ineu), un denier de Néron et un denier de Trajan (Gurahont).

Pl. I. — 1. Monedă dacică (Ineu). 2—3. Monede dacice (tezaurul de la Șilindia). 4—11. Monede dacice (tezaurul de la Feniș).

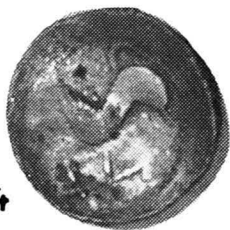
12

13

14

15

16

17

18

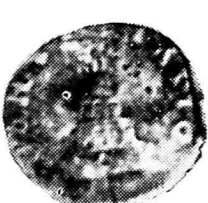
19

20

21

22

23

Pl. II. — 12. Monedă dacică (tezaurul de la Feniș). 13—14. Monede dacice (tezaurul de la Almaș). 15—19. Monede grecești (tezaurul de la Dieci). 20. Monedă republicană romană (Moroda). 21. Monedă imperială romană (Ineu). 22—23. Monede imperiale romane (Gura-honț).